

GELİŞİM İLKELERİ

GELİŞİM , KALITIM – ÇEVRE ETKİLEŐİMİNİN BİR ÜRÜNÜDÜR.

Kalıtım bireyin anne – babasından getirdiği gizil güçleri anlatır. Bu gizil güçlerin üst düzeyi kalıtsal olarak belirlenir. Bu düzeye ulaşma derecesini ise çeşitli çevre koşulları saptar.

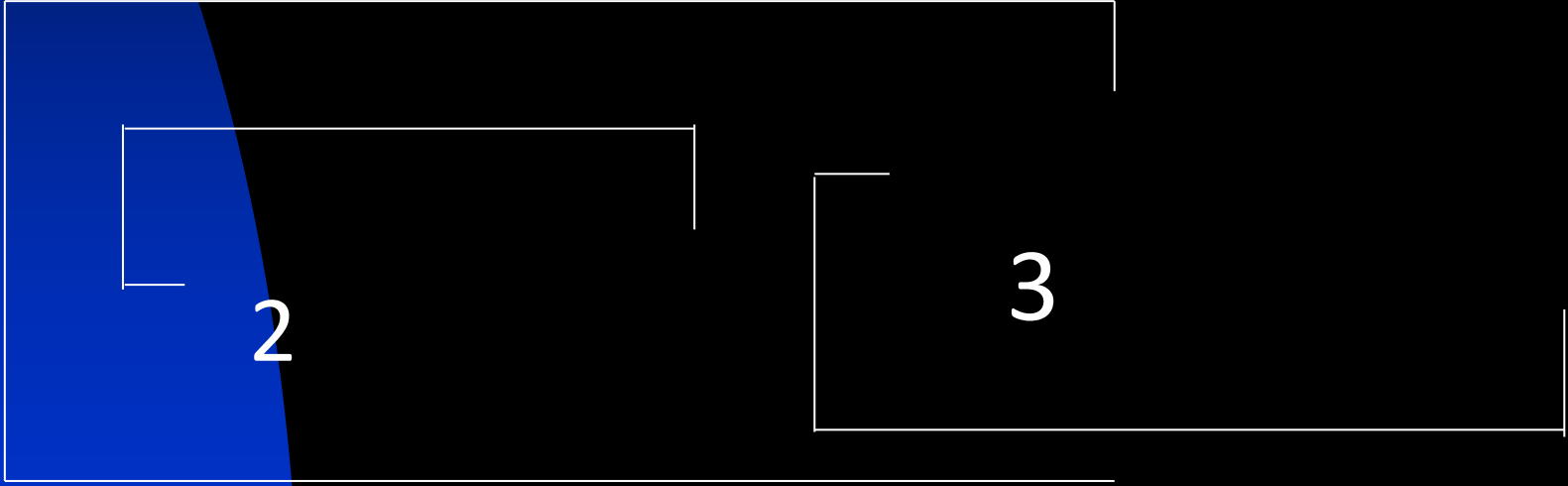
GELİŞİM BÜTÜN BİREYLER İÇİN
AYNI OLAN BELİRGİN , SIRALI
BASİT VE İLKELDEN , ZOR VE
KARMAŐIĐA DOĞRU BİR EVRİM
GÖSTERİR.

GELİŞİM DERECE , DERECE VE SÜREKLİDİR.

Gelişim bazen hızlı yavaş olmak üzere yaşam boyu sürer. İnsan gelişimini dönemlere ayırmak mümkündür. Gelişimin en hızlı olduğu iki dönem yaşamın ilk iki yılını kapsayan bebeklik ile ergenlik dönemidir.

GELİŞİMİN MOTOR GELİŞİM , BİLİŞSEL GELİŞİM
DUYGUSAL GELİŞİM VE TOPLUMSAL GELİŞİM
BOYUTLARI BİRBİRİNDEN SOYUTLANAMAZ VE
ETKİLEŞİM HALİNDEDİRLER.

1

BİLİŞSEL GELİŞİM

Bilişsel gelişim Terimi , bilgiyi , belleği , akıl yürütmeyi , sorun çözmeyi , kavramları ve düşünmeyi ; bir başka deyişle öğrenmeyi ve anlamayı içeren zihinsel etkinliklerin gelişimini kapsar.

NE YAPABİLİRSİNİZ?

BİLİŞSEL GELİŞİM

Beden ve akıl arasındaki fonksiyonel ilişkiyi kapsar. Özellikle hareketin; yaşamın ilk yıllarında önemli bir olduğunu kabul eden modern teorilerin bir örneği, J. Piaget' nin bilişsel gelişim teorisidir.

Piaget, insan zihninin gelişimi üzerinde çalışmış ve sistematik bir şekilde, değişik yaşlardaki çocukların düşünce biçimini incelemiştir.

Piaget'nin çalışması, hareket akıcılığı ile algısal motor gelişim ve akademik kavramlara hazır bulunuşluk fikrinin yayılmasını sağlamıştır.

Algısal süreçlerin etkisini açıklar. Yaygın bir görüşe göre, algısal motor hareket, hareket performansında kullanılan bilgiyi işlemek için duyuşsal bilgiye dayanan istemli bir harekettir.

Diğer bir deyişle, tüm sistemli hareketler algısal motor hareket olarak görülürler. Algısal elementlere gereksinim duymayan hareketler sadece refleksif hareketlerdir.

Piaget' in bilişsel gelişim açıklaması

Bir çocuğun olayları ya da durumları açıklama biçimi, içinde bulunduğu bilişsel gelişim dönemine bağlı olarak değişiklikler göstermektedir.

Bebekler kendilerine verilen oyuncak küpleri ağızlarına götürürken, üç yaşındaki bir çocuk onları üst üste sıralamaya çalışır.

Bu örnekleri Piaget davranış şemaları olarak açıklanmaktadır. Şemalar kendileri de eğişerek farklı alanlara uyarlanabilen biyolojik kökenli eylemler olarak tanımlanabilir.

Piaget' teki Adaptasyon kavramı ile, bireyin çevreyle etkileşerek, çevreye ve çevresindeki değişikliklere uyum sağlayabilmesi kastedilmektedir.

Adaptasyon sürecinde birey ya yeni karşılaştığı durumu kendisinde önceden varolan zihinsel yapının içine yerleştirerek özümser, ya da yeni şemalar yaratarak, önceden varolan şemaların kapsam ve niteliklerini değiştirecek, o zamana kadar alışıl gelmiş davranış örneğine uymayan yeni ve farklı bir davranış ortaya koyar. Buna da uyumsama denmektedir.

Özümleme ve uyumsama süreçlerinin birbirleriyle etkileşmesi sonucu, dengeleme süreci ortaya çıkar.

Dengeleme ile bireyin yeni karşılaştığı bir durumla, kendisinde varolan bilgi ve deneyimleri arasında denge kurmak için yaptığı zihinsel işlemler kastedilmektedir.

Birey sürekli dengeleme psikolojisini yeğlediğinden, yeni durumlarla başa çıkmak için, yeni bilgiler edinmeye çalışır; bu da bilişsel gelişimi hızlandırmaktadır.

Piaget ayrıca "bilişsel yapılar" kavramını ortaya atarak, çocuk ya da yetişkinlerde o anda var olan zihinsel organizasyon ya da zihinsel yetinin, yani biyolojik olgunluk düzeyinin önemini belirtmiştir.

Bu açıklamalara uygun olarak okul öncesi çağda ben merkezli olarak düşünülen çocuğun bu yapısı ne kadar mantıklı açıklamalar yaparsanız yapın değişmeyecek, bilişsel yapısı uygun olmadığı için anlatılanları kavrayamayacaktır.

Çocukların kullandığı zihinsel işlemlerin niteliği bilişsel yapılarına bağlıdır ve içinde buldukları bilişsel gelişim düzeylerine göre farklılıklar gösterirler.

Piaget, bilişsel gelişim dönemlerini duyusal-motor, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler olmak üzere dört dönem içinde incelenmektedir;

1- Duyusal Motor Dönem

Doğumdan 2 yaşa kadar olan dönemdir.

2- İşlem Öncesi Dönem

Anaokullarında geçirilen yıllara denk gelen bu dönem 2-7 yaş arsını kapsar.

3- Somut İşlemler Dönemi

7-12 Yaş arasında yer alan bu dönemde ben merkezci konuşma ve düşünce önemli ölçüde azalır. Çocuk bilişsel güçlüklerin üstesinden gelmeye başlar. Fakat bu sorunun çözümü, onun somu nesnelere bağlantılı olmasına bağlıdır.

4-Soyut İşlemler Dönemi

En üst bilişsel gelişim dönemi olan soyut işlemler dönemi 12 yaş sonrasında başlayarak yetişkinlik yıllarına kadar uzanır. Göreceli düşünce biçimi değişerek, bir sorun değişik biçimlerde ele alınabilir.

Tartışmalara katılmayı severler, mantık oyunları ile uğraşmaktan hoşlanırlar.

DUYUŞSAL GELİŞİM

Duygu , dıŐ yada iç çevreden gelen etkilerin , bireyin ruhsal yapısındaki deęiŐimler olarak tanımlanabilir. Birey bazı duygusal davranış biçimleriyle birlikte dünyaya gelir. Duygusal gelişim olgunlaŐma ve öğrenme sonucu oluŐur. BaŐaran duyguları 3 bölümde toplamıŐtır.

1. 1-Saldırgan davranışlara yönelten duygular ; öfke , kıskançlık , nefret , düşmanlık gibi,

2. 2-Yasaklayıcı ve savunucu davranışlara yönelten duygular ; korku , üzüntü , sıkıntı , hüznün , keder, bıkkınlık ve şiddetten korkma gibi,

3. Sevindirici davranışlara yönelten duygular; Sevgi , şefkat , mutluluk , haz , zevk ve merak duyma gibi ,

Pek çok duygu okul öncesi çağda gelişir. Okula başlatıktan sonra ergenliğe kadar duygu biçimlerinin giderek arttığı ve farklılaştığı görülür. Gelişim süreci içinde duygusal tepkilerin nedenleri de farklılık gösterir.

TOPLUMSAL GELİŞİM

Toplumsal gelişim " Kişinin sosyal uyarıcıya , özellikle grup yaşamının baskı ve zorluklarına karşı duyarlık geliştirmesi , grubunda ya da kültüründe başkalarıyla geçinebilmesi , onlar gibi davranabilmesidir". Toplumsal gelişim çevre ve öğrenme faktörlerinden büyük ölçüde etkilenir.

NE YAPABİLİRSİNİZ?

MOTOR ÖĞRENME

Deneyim ile bir hareketin öğrenilmesini ve böylece motor performans da meydana gelen ilerlemeyi ifade etmektedir. Motor öğrenme teriminin kullanılabilmesi için , performansın ilerlemesi ve bu ilerlemenin öğrenme sonucu olarak ortaya çıkması gerekir.

GELİŞİM BİRİKİMLİ BİR SÜREÇTİR.

Çocuğun belirli dönemlerde belirli gelişim düzeylerine ulaşması gerekir. Aksi halde bir sonraki dönemdeki gelişim aksar.

GELİŞİM BÜTÜNDEN ÖZELE BİR YÖN İZLER.

Başlangıçta , önünde duran nesneyi avucunun tümünü kullanarak yakalamaya çalışan bebek , yaşı ilerledikçe parmaklarını ve başparmağını yakalama için kullanmaya başlar. Bunda sinir sisteminin , özellikle beynin gelişip olgunlaşmasının rolü büyüktür.

GELİŞİM BAŞTAN – AYAĞA VE MERKEZDEN- DIŞA DOĞRU BİR YÖN İZLER.

Bebeğin sırayla boyun , gövde kaslarını kontrol edebilmesi baştan ayağa gelişime ; bilek , el parmak kaslarından önce gövde kaslarını kontrol edebilme ise merkezden dışa gelişime örnek olarak verilebilir